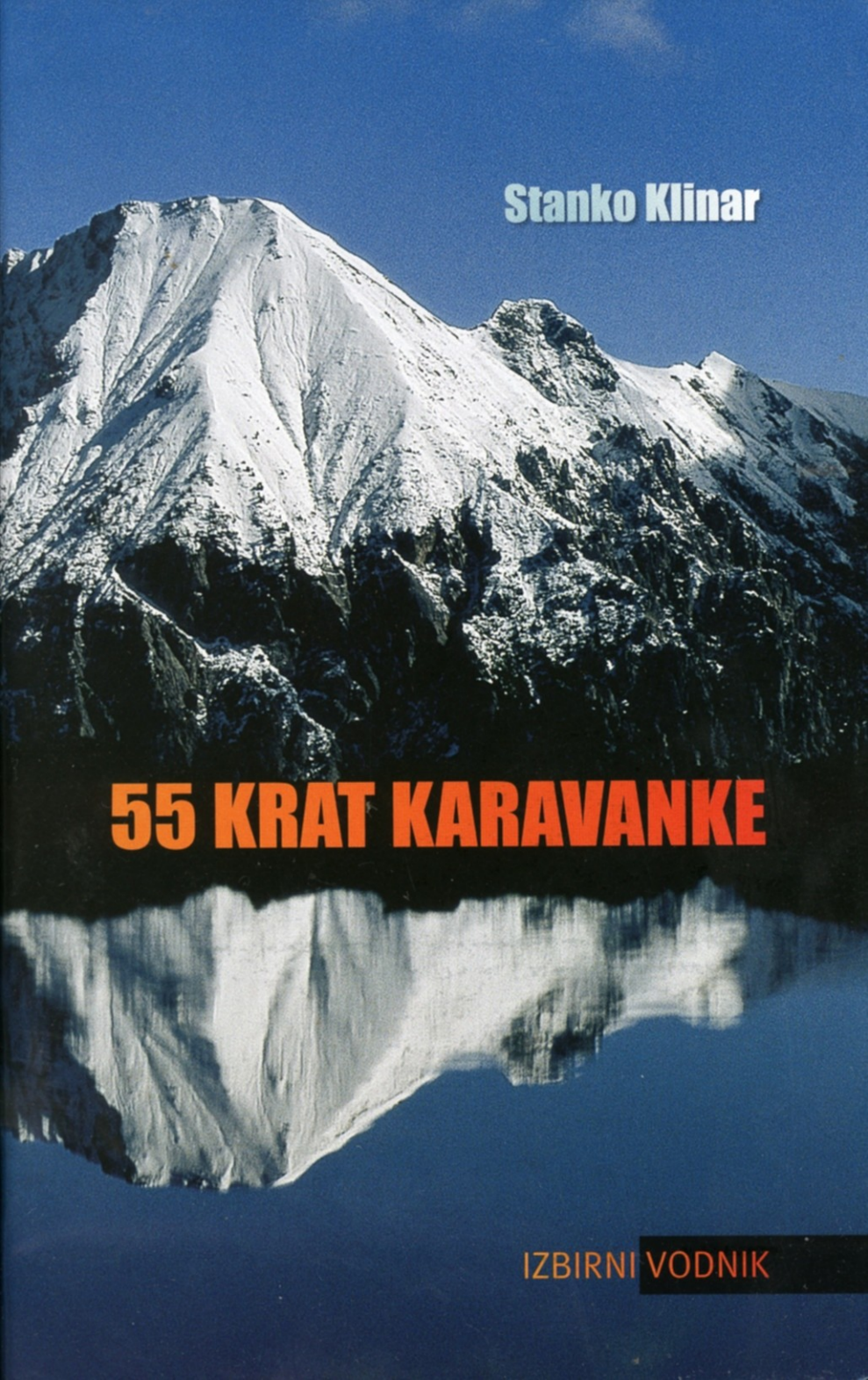

Stanko Klinar

55 KRAT KARAVANKE

IZBIRNI VODNIK

Stanko Klinar, 55 krat Karavanke

prva izdaja

Uredil: Stanko Klinar
Tehnični urednik: Avgust Stušek
Za pravopis odgovarja: Stanko Klinar
Tisk:
Oblikovanje in prelom: DID d.o.o.
Oblikovanje naslovnice: Mojca Dariš

Izdala in založila: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana 2005;
Za založbo: Božidar Lavrič
Evidenčna številka založbe 263
Avtorji fotografij: Jože Mihelič, str. 2-3, 9, 16, 20, 25 in naslovnica
Tomaž Klinar, str. 26-27, 78, 96-97, 99, 112, 124,
126, 127, 130, 146, 164-165
Tomo Jeseničnik str. 37
ostalo avtor vodnika

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

796.52(234.323.61)(036)

KLINAR, Stanko

[Petinpetdeset]

55 krat Karavanke / Stanko Klinar ; [avtorji fotografij Jože
Mihelič ... et al.]. - Ljubljana : Planinska zveza Slovenije, 2005

ISBN 961-6156-60-8

220190976

Brez pisnega dovoljenja avtorjev oz. založnika so prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranitev v elektronski obliki. Tako ravnanje pomeni, razen v primerih 46. do 57. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

KAZALO

UVOD	8
O Karavankah	8
O tem vodniku	10
Kako uporabljati ta vodnik?	11
Katere oznake težavnosti najdemo v tem vodniku in kaj pomenijo	11
Lestvica težavnosti označenih (markiranih) poti	11
Lestvica težavnosti neoznačenih poti	12
Lestvica težavnosti zavarovanih poti	12
Lestvica težavnosti turnih smukov	14
Lestvica težavnosti brezpotja	14
IZLETI	17
KAVALARKA–PEČ (Tromeja)	18
ŠPANOV VRH	21
AJDNA	24
VGRIZEVA PLANINA/Ogrisalm - Kosmática	28
ČEPA/Tscheppaschlucht	30
JUNSKA GORA (SV. HEMA)/Hemmaberg	33
SV. ANA – KOPRIVNA	36
NEZAHTEVNI VRHOVI	39
VOŠCA	40
TRUPEJEVO POLDNE	44
GOLICA	47
STRUŠKA	50
GRLOVEC/Ferlacher Horn	53
URŠLJA GORA	55
ZAVAROVANE POTI	60
ŠKOCJAN/Kanzianiberg	62
KEPA	65
BELŠČICA–VAJNEŽ, Skalaška pot čez Viševnik	68
STOL čez Severno rebro	71
VELIKI VRH (Košuta), Tržiška pot	73
KOŠUTNIKOV TURN, Pot ÖTK/ÖTK-Steig	75
OVŠEVA, Vrata in Potočka zijavka	78
PECA – Kordeževa glava	82
TURNI SMUKI	85
KRESIŠČE	87
BABA, Dovška Rožca	89
KOPRIVNJAK/Kleiner Frauenkogel	91
KOZJAK (Ovčji vrh)/Kosiak (Geissberg)	94
Sedlo VRTAČA	98

Z'CE (Setiče)/Setitsche (Freiberg)	100
OBIR-OJSTRC/Hochobir	103
MALI OBIR/Kleiner Obir	105
OVŠEVA (najvišji vrh Govca)	107
PECA – Bistriška špica/Feistritzer Spitze	111
ZASNEŽENI ŽLEBOVI	113
BELE PEČI (Na pečeh) - Južna grapa	114
STOL skozi Janežev ali Mártin žleb	117
BEGUNJŠČICA - Veliki plaz	119
VRTAČA - Južna grapa	121
VRTAČA - »Ipsilon«	123
PALEC, od severa skozi Žleb	125
PALEC - Vzhodni žleb (»Pomladni cvet«)	130
KLADIVO (Hajnžev turn) - zahodna grapa	132
MACESJE (Košuta) – Pichsov žleb	136
KOŠUTNIKOV TURN - Vzhodna grapa	138
OBIR - Zahodni žleb	141
BREZPOTJE, PLEZALNI VZPONI	143
VISOKI VRH (Bavhe) - zahodni greben	144
KEPA - severovzhodni raz	149
PLEVELNIKI	152
ORLICE (Stol)	154
SVAČICA	158
VRTAČA - zahodni greben, smer čez Grad	161
VRTAČA - Mala glava	166
MOŽJE nad Zelenico	168
KOŠUTICA (Ljubeljska Baba) - Pot Gerharda	
Orascha/Gerhard-Orasch-Steig	172
KLADIVO, od severa čez Škrbino	175
CJAJNIK/Lärchenturm	178
OSTRV - Severna grapa / Kainradlschlucht	182
OBIR - z Jagovčeve planine na Ojstrc	184
VODNIKI	187
UČBENIKI	189
ZEMLJEVIDI	189
ABECEDNO KAZALO	190

*Nato sem šel spet čez Dravo, mimo
Kožentavre in skozi Podljudelj ter se
vzpenjal proti Malemu Ljubelju. Dušo
mi je pretreslo, ko sem gledal levo
nad vodo visoko gorovje in videl
mnogo sledov silnih udorov in ruševih
se gorskih gmot. Tako je tudi ob
visokih gorah na desni, kjer leže blizu
ceste cele grmade ruševin. »O,
človečki,« sem si mislil, »ki se hočete
z močjo in osvajanji napraviti nesmrtni,
pridite sem in pogledajte nekdanjo
ponosno skalnato sklado, kako ležijo
zdaj tu v svojih ruševinah!«*

Valentin Stanič

*Nič ne pomaga! Treba bo spet v hribe!
In to kar podjetno. 55 ciljev je
izdatna zajemalka, za več kot eno leto.
Pot pod noge torej, in srečno!*

*Doma pa ostane mila jera,
ki ni za v hrib in ne v skale...*

O KARAVANKAH

Karavanke so tretje po rangi slovensko gorovje, za Julijci in Grintovci – če gledamo na višino in »alpinistično ponudbo«. Po dolžini so prve: njihova slemenena z najvišjim vrhom Stolom, 2236 m, se vlečejo 120 km daleč od Trbiža do Slovenj Gradca. Ozemlje, ki ga pokrivajo, je mogoče omejiti takole:

Na zahodu loči Ziljica Karavanke od glavne verige Karnskih Alp, Zilja jih loči od Ziljskih Alp z Dobračem, po Dravi pa teče meja do Velikovca, od koder seže mejna črta prek Podjune in mimo Pliberka čez Holmec k Prevaljam, od tod pa po Meži navzdol do njenega izliva v Dravo pri Dravogradu. Na jugu in vzhodu je razmejitev zaradi tesne naslonitve na Kamniško-Savinjske Alpe in večje razbitosti gorovja bolj zapletena. Od Trbiža do Žirovnice loči Karavanke izrazita (večji del Zgornja Savska) dolina od Julijskih Alp. Od Žirovnice, kjer se začne najzahodnejši odrastek Kamniško-Savinjskih Alp v Brezniških pečeh, pa krene meja-ločnica ob Završnici na Poljško planino, južno okrog Begunjščice na Preval in skozi Potočnikov graben v dolino Mošenika in po njej do sotočja z Bistrico pri Tržiču; nato po Lomski dolini in čez Javorniški preval ter po Reki (Storžiški potok) do sotočja s Kokro. Ob njej navzgor na Jezersko in čez Jezerski vrh v dolino Bele, ki pa jo takoj zapusti in se vrne čez Pavličev vrh ob Ručniku in Jezèri (Matkóv kot) do sotočja s Črno, ki priteče iz Logarske doline; združena Jezera in Črna se preimenujeta v Savinjo, po tej do Solčave; tu ob Klobaši čez Sleme (med Ovševo in Raduho) v Bistvo in Mežiško dolino, ki jo doseže pri Črni na Koroškem, a jo takoj spet zapusti ob Javorskem potoku in krene prek Slemenena (Št. Vid, Andrejev dom na Slemenu, tu se Karavanke dokončno ločijo od Kamniško-Savinjskih Alp, katerih vzhodno predgorje se tu konča) na Štajersko; ob Velunji doseže Pako, po tej krene navzgor čez Dolič v Mislinjsko dolino; po Mislinji, ki loči vzhodne odrastke Karavank od Pohorja, teče razmejitev do sotočja z Mežo in Dravo pri Dravogradu.

Karavanke so danes na severni strani dvojezično gorovje. Slovenskih planinskih sledi je žal malo (na Bleščeči planini stoji slovenska Koča nad Arihovo pečjo, 1084 m, tu in tam se najde kaka slovenska tablica, in na začetku Meli nad sedlom Potok bi morala biti skrita (!) slovenska vpisna knjiga, a le redkokdo ve zanj, ker so pobudo prevzeli (so jo v resnici že od vsega začetka imeli) gorniško osveščeni nemški koroški meščani. Toda domače prebivalstvo je slovensko, kot zmeraj, tu in tam s kako nemčursko ljuljko. (Lepo vas prosim, ustavite se pri domačinih, pogovorite se z njimi, dajte jim čutiti, da niso sami

na prepihu jezikovne meje, poravnajte jim slovenski hrbet in nikar ne mislite, da morate tisti hip, ko pokukate skozi ljubeljsko luknjo, že lomiti svojo slabo nemščino!) Slovensko domačijstvo samo po sebi žal ni dovolj, da bi se slovensko planinstvo na severni strani tudi kulturološko manifestiralo, kljub uradno obstoječemu SPD Celovec. Nemška planinska publicistika hote ali nehote (upravičeno ali neupravičeno?) taji obstoj slovenstva. Slovenskih gornikov na severni strani Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp »ne vidi«, prav tako »ne

Košuta od Kladiva (levo) do Košutnikovega turna

ve« za slovenske pesnike in likovnike ob vznožju gorovja, ob hkratnem polnem priznanju nemških ustvarjalcev. (Védimo, da zlepa ni kje prebivalstvo tako ustvarjalno povezano s svojim gorovjem, kot so karavanški domačini s Karavankami!) Svetla izjema je Hans M. Tuschar, ki je uvodno besedo za svoj karavanški vodnik sklenil takole: »Pomagajmo si med seboj, da sebi in svojim potomcem ohranimo veličastno lepoto Karavank. Naj Stvarnik nakloni v srca domačinov s Karavank medsebojno razumevanje in mir, s polno svobodo pripadnosti narodu in maternemu jeziku.« Sestavil in uglasbil je pesem Karawankenlied (»Karavanška pesem«, natisnjena je v njegovi knjigi Karawanken, Brücke und Bollwerk – avtor je tudi (ljudski) pesnik in harmonikar), ki ji je zadnjo kitico napisal »po domače«, kot na Koroškem pravijo slovenščini. Takole:

*»Kjer Kranj s Koroško združen je, tam Karavanke so.
Tam meni zemlja draga je, domača – lepa vsa.
Kjer divja jaga, pehtra gre, zaslišim jak odmev,
Tam rad bi gledal dolgo v dol, počivat' bi hotel.
Tam rad bi gledal dolgo v dol, počivat' bi hotel.«*

(»Kranj« je treba razumeti v pomenu »Kranjske«; nemško »Krain«.)

Ni mogoče spregledati tihe želje, da bi se Karavanška pesem prepevala enako domoljubno na obeh straneh državne meje. Hans M. Tuschar je tudi sicer v mnogih pogledih sodeloval s Planinsko zvezo Slovenije, zlasti s Tržičani (Iztok Tomazin & Co.), tako da je pred leti na predlog uglednega planinskega delavca in pisca vodnikov Jožeta Dobnika dobil celo zlati znak PZS. V tem smislu, v tej smeri, na tej osnovi naj bi gledali v prihodnost za spodobno sožitje in medsebojno spoštovanje.

O TEM VODNIKU

Zakaj je bilo treba sestaviti ta vodnik? Imamo »temeljni«, »krovni«, »enciklopedični« vodnik Karavanke, ki ga je izdala PZS, že četrto izdajo, sestavljen je po »evropskih« smernicah, nanj se ta vodnik ves čas sklicuje. V nasprotju z vodnikom PZS je ta izbirni, ni »univerzalni«, privoščič si le 55 hlastnih ciljev (današnji čas je hlasten, ali ne?, nima časa za »enciklopedije«, podléga naglici, ki je ozka in oskubljena), se pravi, večno hiteči homo faber dobi namig za nekaj lepega in vrednega in je odrešen širokega študija. (Če je res? Da ne postavlja lepega doživetja na eni in svojega ljubega zdravja na drugi strani na kocko?) Je pa ta vodnik tudi vsebinsko drugačen. Ne more se sicer docela izogniti ponavljanju za drugimi, (glej str. 187), ker se ne more odpovedati najvišjim in najbolj mičnim ciljem, v pretežni meri pa je vendarle drugačen, in to na dva načina: po načinu prikaza in po izboru tur. Način prikaza je povzet po vzorcu nešteti tujejezičnih (zadnja leta tudi slovenskih) izbirnih vodnikov, med njimi je Zauberreich Karawanken, 1997, ki ga je sestavil nemški celovski avtor Manfred Posch. Po načinu prikaza torej ni izviren,

toda privzeti kalup napolnjuje s svojo vsebino, tudi esejistično. Vsebinsko pa je v razmerju do drugih vodnikov, in posebej do krovnega vodnika Karavanke, močno drugačna. Ta slednji je »planinski« (tako piše v naslovu: »Karavanke, planinski vodnik«, in ta pridevnik je treba razumeti vrstno, torej ni smučarski ne alpinistični ne kolesarski ne kajakaški ali kakršnibodoli, naš pa si dovoli skoke v turno smuko, v brezpotja in celo »alpinistiko«. Tako je mogoče gledati nanj kot na dopolnitev temeljnega, krovnega, enciklopedičnega (ki po natančnem priznanju to ni) vodnika, zakaj vsebuje in celo poudarja stvari, ki jih tam ni.

KAKO UPORABLJATI TA VODNIK?

Edini primerni način je ta, da zadaj v Abecednem kazalu poiščemo zaželeni cilj, tam bomo izvedeli za stran, kjer je cilj podrobno opisan.

Da smo se znašli v takem položaju, je kriva razdelitev knjige na tematske sklope – izleti, nezahtevni vrhovi, turni smuki, zavarovane poti, zasneženi žlebovi, brezpotje za lažjim plezanjem – in tako ni bilo mogoče knjige urediti ne po abecednem redu ciljev ne po klasično priporočanem vrstnem redu od zahoda proti vzhodu. (Karavanke bi bile za tako razporeditev sicer kot nalašč. Do neke mere je vrstni red zahod-vzhod upoštevan znotraj posameznih poglavij/tematskih sklopov, a to ni nobena posebna odlika. Je samo načelo za miniaturni red žepnih razsežnosti, ki k preglednosti knjige bistveno ne prispeva.) Mislim, da (ne)urejenost knjige glede na razvrstitev enot ne bo nikogar motila, medtem ko bi ga lahko bridko prizadela nepravilnost podatkov v posameznih enotah. Glede tega pa se skorajda lahko pohvalim s čisto vestjo: prav vsak korak, ki sem ga napisal, sem na terenu tudi sam prehodil. Če kaj ne štima, bo treba iskati krivdo drugod: ali v slabem opisu, ali v tisku, ali v gozdarjih, ali markacistih, če ne celo v potresu, zaradi katerega se utegne kje podreti tudi pol gore. (Ampak, seveda, ne kličimo vraga, ko sam prerad pride!)

KATERE OZNAKE TEŽAVNOSTI NAJDEMO V TEM VODNIKU IN KAJ POMENIJO

Lestvica težavnosti označenih poti

Lestvica težavnosti neoznačenih poti

Lestvica težavnosti zavarovanih poti

Lestvica težavnosti turnih smukov

Lestvica težavnosti brezpotja in alpinističnih vzponov

LESTVICA TEŽAVNOSTI OZNAČENIH (MARKIRANIH) POTI

Nezahtevna označena pot. Tura poteka po markiranih poteh, pri katerih si pri hoji ni treba pomagati z rokami. Tudi na strmih pobočjih je pot dovolj široka in zložna, da omogoča varno in udobno hojo. Potrebna sta pazljivost in primerna telesna pripravljenost. V naši knjigi vodijo take poti na Kavalarko, Peč, Petelinjek, Babo, Koprivnjak, Golico, Kozjak, Grlovec, Junsko goro, k Sv. Ani v Koprivni, na Vgrizevo planino in Kosmatico, na Struško, Bistriško špico (Peca), Obir in Uršljo goro. (Drugi cilji te težavnosti, ki so v knjigi sicer omenjeni, ne pa opisani, so Mačenski vrh, Žingarica, Psinski vrh, Z'če od Sel, Ojstra, Topica; dodamo lahko Stol z Zabreške planine, Ovševo od vzhoda in staro pot na Kordeževo glavo na Peci, pa tudi Javornik in Macno.)

Zahtevna označena pot. Tura je speljana v celoti po markiranih poteh, ven-

dar so te lahko zelo strme, vodijo nad prepadi ali skozi lažje skalovje, kjer so krajše varovalne naprave namenjene varnosti, ne za premagovanje težav in napredovanje. V mokrem in zmrzali grozi možnost zdrsa. K takim potem lahko v naši knjigi prištejemo izlete na Ajdno, Vzhodno grapo v Košutnikovem turnu, Ovševo mimo Potočke zijavke, dodamo pa južne pristope na Košuto in Stol z Žirovniške planine.

Zelo zahtevna označena pot. To je tip zavarovane markirane poti, kjer je uporaba rok nujna. Tovrstne poti se po težavnosti delijo naprej od malo zahtevnih do izjemno zahtevnih, zato je tu dodana posebna »Lestvica težavnosti zavarovanih poti«. Glej tam.

Turistična pot. Taka je naša pot skozi Čepo: s stopnicami, mostički in ograjami odprta pot za najširši turistični obisk.

LESTVICA TEŽAVNOSTI NEOZNAČENIH POTI

Nezahtevna neoznačena pot. Hodimo po nadelanih poteh, ki pa niso (v celoti) markirane. Uporaba rok ni potrebna, pač pa je potreben smisel za orientacijo. Sem sodijo v naši knjigi Španov vrh, Vošca, Trupejevo poldne, Mali Obir, Z'če od severa, dodamo jim lahko vso južno stran karavanškega grebena zahodno od Blekove, ves venec gora nad Srednjim Vrhom skupaj z Bavhami, Plešivec in Pečovnik pod Košuto, Mali in Veliki Javornik (Ženiklovec).

Zahtevna neoznačena pot. Tura je speljana po nadelanih, vendar nemarkiranih poteh, kjer je včasih treba uporabiti roke zaradi varnosti ali umika oviram. Lahko naletimo na obširna strma pobočja, kjer v mokrem in zmrzali grozi zdrs. Potrebno je nekaj smisla za orientacijo. Primer je naša pot na Visoki vrh (Bavhe), dodamo lahko vzpon na Kepo čez Kurjeke in na Užnik/Macesje z juga (od Kisovca). (Pri Visokem vrhu gre za ostanke poti, zato je pristop na to goro mogoče uvrstiti tudi v razdelek »Nezahtevno brezpotje«.)

Zelo zahtevna neoznačena pot. Tura je speljana po delno uhojenih poteh, kjer moramo občasno uporabiti roke za napredovanje. Na zahtevnejših mestih je priporočljivo varovanje z vrvjo. Potrebno je zelo dobro obvladanje orientacije.

S to definicijo se ta tip poti zelo približa definiciji brezpotja. Za karavanške razmere ni videti potrebe po strogem ločevanju, ta tip poti je zato prištet k »zahtevnemu brezpotju«. Glej »Lestvico težavnosti brezpotja«.

LESTVICA TEŽAVNOSTI ZAVAROVANIH POTI

Malo zahtevna. To vrsto poti zmorejo izurjeni gorniki tudi brez varovalnih naprav. Strmina ni huda, izpostavljenost je minimalna ali je sploh ni. Poti so speljane po grapah, širokih grebenih ali položnem skrotastem svetu. V naši

knjigi sodita v ta razdelek vzhodni pristop na Kepo (iz Mlince) in odsek Potočka zijavka–Govca na Ovševi; zaradi izredno udobnih umetnih naprav tudi pot skozi Čepo (kljub gladkim in globokim prepadam). Dodamo lahko tudi Krainerjevo pot na Pristovškem Storžiču.

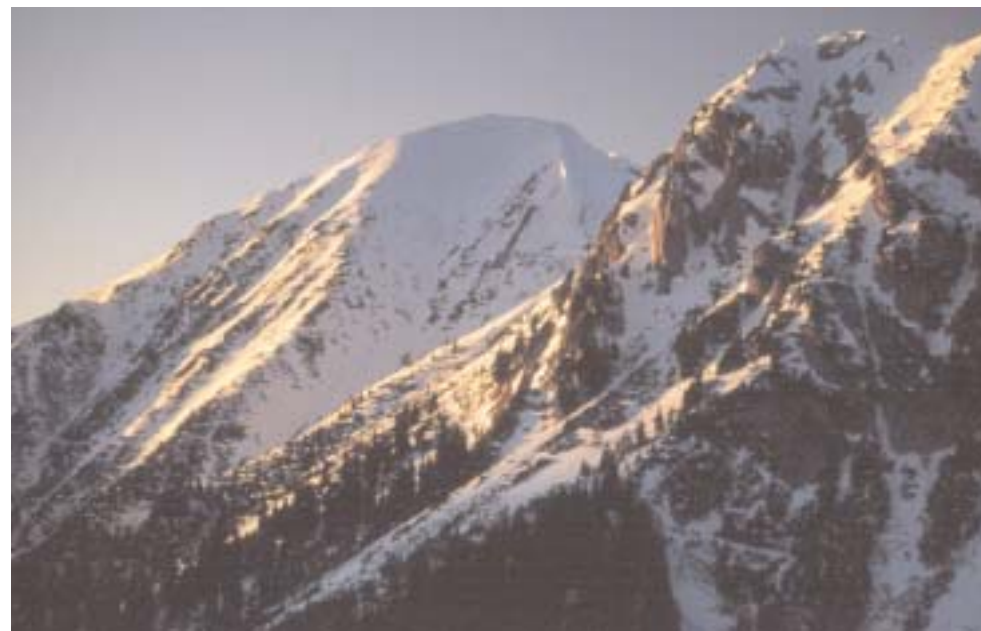
Zmerno zahtevna. Pot je speljana po bolj strmem svetu, varovalne naprave, večinoma le žice, so potrebne za napredovanje. Tu in tam naletimo na izpostavljena mesta. Klinov, skob in umetno izklesanih stopov običajno ni. V knjigi so take poti Lovska v Škocjanu, Skalaška čez Viševnik na Belščico in Vajnež, Pot po severnem rebri na Stol, Tržiška na Veliki vrh v Košuti, Vrata na Ovševi, zavarovana pot na Kordeževo glavo (Peco).

Zahtevna. Tovrstna plezalna pot je lahko speljana tudi po kratkih navpičnih odstavkih in je izpostavljena. Poleg žic najdemo tudi kline, skobe, umetno izklesane stope in lestve. To je že pravo plezanje, četudi po umetnih napravah. V naši knjigi sodi sem pot ÖTK na Košutnikov turn.

Zelo zahtevna. Navpični odseki, ponekod lahko z rahlo previsnimi mesti, so tu bolj pravilo kot izjeme. Izpostavljenost je velika. Zaradi pomanjkanja stopov terjajo številna mesta tudi moč v rokah. V naši knjigi je taka pot Brezimna v Škocjanu (ki po tehničnih težavah res sodi v ta razdelek, vendar je zelo kratka).

Izjemno zahtevna. Sem sodijo poti tipa Via della Vita na Vevnici in Via Italiana na Mangartu. Ker takih poti v Karavankah ni, in tudi sicer ne na ozemlju Republike Slovenije, tudi opis težavnosti ni potreben.

Gubno in Plevelniki (masiv Kepe)

LESTVICA TEŽAVNOSTI TURNIH SMUKOV

Nezahtevno. Ustrezna alpinistično-smučarski oceni I in označuje smuke brez večjih strmin ter brez bistveno nevarnih plazovitih pobočij v normalnih razmerah. Vzpon običajno opravimo s psi na smučeh. Po gozdu se smuča (večinoma) po gozdnih cestah, kolovozih ali vlakah. V naši knjigi sodijo v to skupino Baba, Koprivnjak, Obir-Ojstrc, Bistriška špica (Peca) in večina gozdnatih podnožij in srednjih višin, kjer redno naletimo na gozdne ceste. Dodamo lahko Žingarico in Kordeževo glavo od Doma na Peci.

Delno zahtevno. (II-) Smuk v pretežnem delu vodi prek položnih pobočij, mestoma pa tudi prek strmejših odstavkov. V naši knjigi sodijo sem Kresišče, Kozjak, Sedlo Vrtača (v dobrih razmerah), Z'če, Mali Obir, Ovševa. Dodamo lahko Lokovnikov Grintovec in Hajnževo sedlo od severa, zasnežena melišča severno pod Košuto, Veliki vrh v Košuti.

Zahtevno. (II) Smuk vodi prek strmejših pobočij, vzpon je ponavadi možen le z uporabo srenáčev. Večinoma se smuča po brezpotju, ponekod obstaja nevarnost plazov, v trdem snegu nevarnost zdrsa. V naši knjigi bi sodili v to skupino Veliki plaz v Begunjščici, zasnežene riže med Stolom in Vajnežem (severno pobočje) in Žleb, v težkih razmerah tudi sedlo Vrtača in Mali Obir.

Povzeto in prirejeno po knjigi Andraža Poljanca, Turni smuki. Primerov za kategorije »bolj zahtevno«, »zelo zahtevno« in »izredno zahtevno«, ki so tam navedene, v naši knjigi ni. (Verjetno bi v kategorijo »bolj/zelo zahtevno« spadal spust s Kepe po zahodni strehi, spust z Vrtače na jug in z Ovševe na sever po zahodni globeli; glej Črnivec-Praček, Turni smuki. Zelo zahteven, verjetno zgornja meja, je tudi smuk po Obirjevem zahodnem žlebu.)

LESTVICA TEŽAVNOSTI BREZPOTJA

Kaj je brezpotje? Točno to, kar pove beseda: teren brez poti. O poteh govorimo sicer, ko imamo v mislih nadelano ali izhojeno stezo. Nadelana je tista, ki je narejena s krampom in lopato, opremljena z žico in klini in mostički in škarpami, izhojena pot pa je brez teh (in podobnih) umetnih posegov, vendar je zaradi izhojenosti docela razvidna in popotnika zanesljivo vodi do cilja. Na nadelanih in izhojenih poteh pričakujemo markacije in smerne table, vendar te niso pogoj za tovrstne poti. (Nadelane poti brez oznak so glede na vzdrževanost lahko nekakšna vmesna stopnja med označenimi in zavarovanimi potmi na eni strani in brezpotjem na drugi.) Značilna za brezpotje pa je ravno odsotnost ali nezadostnost umetnih človeških posegov in izhojenosti, četudi je mogoče naleteti na markacije (ni nujno, da so stare in nezanesljive), zlasti pa na močice. Brezpotje torej ni nujno brez umetnih orientacijskih pripomočkov, brez dvoma pa je to teren, kjer samoiniciativno iščemo smer napredovanja; ne vodi nas razločna steza, ali varovalne naprave. (Glej tudi str. 143.)

Nezahtevno brezpotje. Smer vodi prek bolj ali manj prehodnega brezpotnega sveta. Pri hoji ni potrebna uporaba rok. Hodimo čez drn in strn, mestoma pa sledimo stečinam ali ostankom poti. Nujen je dober smisel za orientacijo. V megli je po takem svetu skoraj nemogoče najti pravo smer. Primer v naši knjigi je Visoki vrh (Bavhe), dodamo lahko vso skupino Bavh z Mojstrovico in Tišlerico, in Ruš pri Štégovniku.

(Pri Visokem vrhu gre za ostanke poti, zato je pristop na to goro mogoče uvrstiti tudi v razdelek »Zahtevna neoznačena pot«.)

Zahtevno brezpotje. Smer vodi po težje prehodnem brezpotnem svetu, ki določa smer napredovanja. Napredovanje otežujejo strmina, zamudne reliefne oblike in poraščenost. Občasno je za varnost pri hoji treba uporabiti roke. Potrebujemo smisel za orientacijo in iskanje prehodov. V megli je v takem svetu nemogoče najti pravo smer (razen kjer poteka po enovitem, nerazcepljenem žlebu). V naši knjigi sodijo sem Veliki plaz v Begunjščici, Vzhodni žleb (»Pomladni cvet«) v Palcu, Plevelniki, Vrtača-Mala glava, Košutica (Pot Gerharda Orascha), Kladio od severa (enota št. 52).

Zelo zahtevno brezpotje. Smer vodi prek težko prehodnega, tudi prepadnega gorskega sveta, ki močno omejuje poljubnost gibanja. Smer sicer lahko poteka po delno uhojenih sledeh, a občasno moramo uporabiti roke za napredovanje. Spotoma naletimo na eno ali več težjih mest, ki jih lahko označimo s plezalno oceno I. ali II. težavnostne stopnje. Potrebna sta zelo dobra izurjenost in smisel za orientacijo. Glede na (ne)izurjenost udeležencev je uporaba vrvi priporočljiva ali celo nujna. V megli je v takem svetu nemogoče najti pravo smer (razen kjer poteka po enovitem žlebu). Sem prištevamo Južni žleb v Belih pečeh, Janežev in Mártin žleb v Stolu in Orlicah, Palec od severa skozi Žleb, Zahodni žleb na Obirju, Južno grapo in »Ipsilon« na Vrtači, direktni pristop na Škrbino (Košuta) od severa, Svačica od severa (z Vrat), Obir z Jagovčeve planine.

Alpinistični vzpon. Tura poteka v prepadnem skalnem svetu, po grebenu ali steni. Težave v tej knjigi opisanih vzponov se gibljejo okoli I. in II. stopnje, mestoma dosežejo III. stopnjo, dva vzpona celo IV. stopnjo. Težave na turi niso omejene samo na posamezna mesta, marveč se vrstijo zdržema čez celo steno ali greben (ki dosega vsaj 100 metrov v višino ali dolžino). Potreben je odličen smisel za orientacijo. V megli je po takem svetu skoraj nemogoče najti pravo smer. Potrebne so alpinistična izkušnost in alpinistična oprema in/ali spremstvo gorskega vodnika.

Opisi težavnostnih stopenj so naslednji:

- I Vzpon poteka po zelo razčlenjenem skalnatem svetu, kjer je dovolj velikih stopov in oprimkov. Roke uporabljamo predvsem za vzdrževanje ravnotežja. Stena je precej nagnjena in omogoča, da dovolj udobno stojimo, se pravi, plezamo bolj z nogami kot z rokami.

- II Tu se začne pravo plezanje. Stena je precej strma, oprimki in stopi so manjši, vendar jih je veliko. Varovanje z vrvjo je za neizkušenega gornika nujno, posebno če so odstavki daljši in bolj izpostavljeni.
- III Plezanje poteka po zelo strmi ali celo krajši navpični steni ob sicer zadostnih (četudi majhnih) oprimkih, in ob skladni uporabi rok in nog. Varovanje z vrvjo je obvezno.
- IV Plezanje poteka po zelo strmi ali navpični ali celo rahlo previsni steni ob ne čisto zadostnih ali nezanesljivih krušljivih oprimkih, zaradi česar je treba uporabiti posebno plezalno tehniko glede na konfiguracijo (npr. razne vrste gvozdenja in trenja, specialno prenašanje težnosti in urejanje ravnotežja). Potrebna je moč v rokah, ker teža plezanja prehaja na roke.

Med alpinistične vzpone prištevamo severovzhodni raz Kepe II/I, greben Orlic III/II, zahodni greben Vrtače (Grad) II, Može III/II, Kladivo skozi zahodni žleb IV/III, Cjajnik IV/III, Ostrv, severna grapa (Kainradlschlucht) II. Kjer sta navedeni dve številki ocene, npr. Može III/II, pomeni prva najtežje mesto, druga pa težavnost pretežnega dela smeri.

Brstična lilija

IZLETI

Za izlete Karavanke niso v zadregi. Tovrstno naklonjenost pri tako človekoljubnem gorovju že kar pričakujemo. Navidez v nasprotju s tem dejstvom pa je pičlo število tu predlaganih izletov (7), ki je dobesedno kapljica v morju možnosti. Naj uporabnik vodnika, prosim, prizanesljivo pomisli, da ima drugo morje možnosti, namreč prostor med vodnikovima platnicama, krut valobran, ki valovom prve možnosti ne pusti pljuskati čez mero. Prepričan pa sem, da bo že ta peščica, ki je tu navedena, tako učinkovito razgrela poželenje, da bo samoiniciativno nadaljevanje pri ljubiteljih Karavank le še vprašanje časa. Kar s prstom na zemljevid pa vodnik Karavanke v roke, pa bo šlo. Naj natresem nekaj dodatnih ciljev (dodatnih k tem, ki so podrobneje opisani v enotah od 1 do 7), četudi skupaj tudi niso veliko več kot nova kaplja! Poglejmo: Lomiči pod Petelinjekom, vsak posamezen vrh med Blekovo in Korenom, Srednji Vrh nad Gozd Martuljkom, Sedučnik in Goreljše in Ravne nad Dovjim, Smokuška planina-Zelenica, Sv. Peter nad Begunjami, soteska Luknja v Begunjščici, Preval (po Bornovi poti od Ljubelja), pohod po avtomobilsko zaprti cesti na stari Ljubelj, Kofce, Plešivec, Pečovnik, Ruš, Ženiklovec, Sv. Duh pod Olševo, Pikovo in Rišperk pri Peci, Ivarčko jezero; na severni strani Strmec, Jernejevec in Ojcl, Iljč in Trupej, Cvancikar in Bukovnik (Baumgartner), Bleščeča planina (slovenska koča), Kladje, kapelice nad Podgorjami (Maria Elend), Mošenik, Mačenski vrh, Mačenska planina, Psinjski vrh, Žingarica, Mlaka (Märchenwiese), Tolsti vrh, Malejeva planina, Vodniška igla, Macna, Obirske jame, Ojstra, Topica, planina Luža. Kako je že rekel Cankar? »Božja setev je pognala kal in je rodila – vzrasla so nebesa pod Triglavom ... gore in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiz za domovino veselemu rodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi.« Torej veselo na pot.

Pod izletom razumem nekaj vmes med avtomobilskim turizmom in pohodom na lahko dostopne višje vrhove. Izlet seveda lahko pripelje na vrh, ali pa tudi ne. Vzpon na naše tukajšnje cilje ne traja več kot dve zložni uri. (To je seveda vseeno dovolj, da se opomnimo, da od planinske opreme rabimo vsaj spodobno planinsko obutev.) Mejo pa je težko potegniti. Tukaj so nekateri vrhovi (Peč, Petelinjek) navrženi za dobro vago, ko bi lahko sodili v naslednje poglavje, tam se najde kaka Vošca ali Urška ali Škocjan, ki bi bila lahko tudi tu. Razbijati si glavo nad tem, kaj točno gre tja in kaj sem, je zguba časa in pameti. Na debelo je mogoče reči, da so vrhovi v tem razdelku drugotnega pomena v primeri z idiličnimi planinami, ki se razgrinjajo krog in prek njih. Če pa je že poudarek na kakem vrhu, je z zgodovinsko-kulturološkega, ne toliko planinsko-športnega vidika (ki ga ni). Na izletih iščemo izletniško sprostitev, lagodnost in razvedrilo. Tudi kanček izobrazbe.

KAVALARKA-PEČ (Tromeja)

Nadmorska višina: Kavalarka/CimaCavallar, 1350 m
Peč/M. Forno/Ofen, 1510 m
(Petelinjek/Hahnenwipfel, 1552 m)

Višina izhodišča: 870 m

Višinska razlika: Kavalarka 500 m, Peč 700 m

Najzahodnejšega odrastka Karavank v gorniškem smislu ni kaj dosti v hlačah, z ostalimi Karavankami pa deli sloves izrednega razgledišča. Vsa južna črta je razlomljena v konturah julijskih velikanov, severno pa se najprej spočije v udobni Zilji, da se potem mimo bližnjega podrtga Dobrača vzpne na Karnske Alpe in sprehodi čez vso Koroško do Visokih Tur. Kraj, kjer se mudimo, pa je preprosto idiličen, razgrinjajo se blage senožeti z macesni, smrekami in hišicami, med njimi se skriva gotska kapelica Madonna della Neve, svet je kot ustvarjen za družinski izlet s srednjemajhnimi otroki.

To je edini delček Karavank, ki pripada italijanskemu državnemu ozemlju, tam se bomo vzpeli in sestopili, četudi so Rateče naravno izhodišče za ta predel.

Izhodišče: Pri Ratečah prestopimo državno mejo, približno 500 m zahodno od mejnega prehoda (še pred trgovinami Pri Jalnu) najdemo na desni vojašnico Caserma Isonzo. Na vzhodnem vogalu vojašnične ograje je pritrjena bela smerna tablica z napisom M. Forno – Peč, Dreiländereck 2 h. markacija št. 522.

Opis: Od tablice se napotimo po stranski cesti 150 m po ravnem proti severu mimo vojašnice in mimo počitniške hišice. Tu cesta preide v kolovoz, ta pa se dviga čez senožeti in pašnike povprek proti vzhodu, tako da se tik pod gozdom, ki pokriva južno pobočje Kope, skoraj dotakne državne meje. Tu krene ostro levo in na višini okoli 1300 m pripelje na cesto južno pod Kavalarko. (Markirani kolovoz je – zazdaj – na zemljevidih vrisan, kot da znatno prej krene levo in se nato v zavojih dviga do

Napis na kovinskem obelisku s pozivom k miru in sožitju, postaja na Chinmoyevi tekovnici.

Stičišče treh držav: Avstrije, Italije, Slovenije.

Napis na znamenju trdi, da je tudi stičišče Germanov, Romanov in Slovanov.

ceste. V resnici sestoji samo iz dveh krakov; naj ponovim: od izhodišča – od počitniške hišice – povprek desno proti vzhodu navzgor do državne meje, nato v dolgi prečki levo navzgor do ceste.) Po cesti okoli 50 dolžinskih metrov lahke vzpetine desno na preval.

Kavalarka leži kakih 50 m zahodno od prevala, svet je pašniško in gozdno zaobljen kot nekje na Pohorju, tako da je vrh težko najti, vendar vrh sploh ni pomemben, pomembne so razgledne jase vsenaokrog. Poljubno se sprehajamo, omejuje nas kvečjemu kaka »Proprietá privata«, napotimo se k ogleda vredni gotski kapelici Marije Snežne/Madonna della Neve, 1277 m, ki je skrita v gozdu na obrobju travnikov v severnem pobočju Kavalarke, posvetimo se pogovoru, malici in igri z otroki. Do sem rabimo približno 1.30 ure, tu izlet lahko tudi končamo.

Na Peč pa nadaljujemo takole: vrnemo se na cestni preval, kjer nas čaka markacija 522, po kateri smo prišli iz doline. Po cesti se nekoliko spustimo proti severu (z leve se pridruži druga cesta), nato pa vzpemo na sedlo, 1321 m, med Kopo in Pečjo. (Od tod se lahko v pol ure brez poti proti jugu navzgor skozi gozd vzpemo na Kopo, a prav velikega dobička od tega ni, razen da preiščujemo, kako bi domačinom Ratečanom pomagali vrniti tej ošiljeni poraščeni grbi domače ime Kopje.) Po cesti, delno po markiranih bližnjicah, nadaljujemo na Peč. Skupaj iz doline 2.30 ure.

Peč sodi med najpriljubljenejše karavanške točke, na njej je vedno veliko obiska, vrh, ki pripada Italiji, Avstriji in Sloveniji, zaznamuje trideželno znamenje, ki nas opozarja, da je tu stičišče treh največjih evropskih narodnostnih skupin, Germanov, Romanov in Slovanov. Poleg tega prvotnega, ljubeznivo narodopisno oblikovanega zaznamka najdemo novejši »priseljence«: TV stolp, kovinski obelisk, ki po Sri Chinmoyu prišteva Peč v verigo spomenikov

Izleti

miru »Gore so simbol miru, spokojnosti in notranje globine«) in smuško vlečnico. Če nam dopuščata čas in dobra volja, se spustimo na vzhod do avstrijske kočice Dreiländereckhütte, 1423 m, in se sprehodimo naprej po avstrijskem državnem svetu čez Sovško planino na *Petelinjek*, 1552 m, skupaj najmanj 1 uro. Ironija višjega Petelinjeka je, da zaradi z gozdom zaprtega južnega obzorja in zaradi dejstva, da se že s Peči in Sovške planine »vse« vidi, skoraj ne privlači obiska.

Sestop: Zaradi avta (verjetno) po isti poti, sicer bi se spustili z vrha Peči, zelo mikavno, naravnost v Rateče. Tribarvna markacija in članstvo Slovenije v EU to omogočata.

Težavnost:

Nezahtevna pot, primerna za sproščen družinski izlet.

Časi:

Caserma Isonzo–Kavalarka 1.30 ure

Kavalarka–Peč 1 ura

(Peč–Petelinjek 1 ura)

Sestop 1 ura (s Peči 1.30 ure, s Petelinjeka 2 uri)

Skupaj Kavalarka 2.30 ure, Peč 4 ure, Petelinjek 5 ur

Zemljevidi: Julijske Alpe, zahodni del, 1 : 50.000; Kranjska Gora, planinska karta, 1 : 25.000; Kranjska Gora, turistična karta občine, 1 : 30.000

Vodnika: Stanko Klinar, Karavanke; Andraž Poljanec, Turni smuki

Pomladni »sneg« ključavnic v Rovtih, evropsko čudo. (K stranem 21-23)

BELŠČICA–VAJNEŽ, Skalaška pot čez Viševnik

Nadmorska višina: 2102 m

Višina izhodišča: 930 m

Višinska razlika: 1200 m

Belščica, plečato zahodno krilo Stolovega masiva, se dviga kot mogočna kulisa izza Koroške Bele in ima domala vse razgledne in siceršnje gorniške odlike kakor Stol. O deželi, ki ji leži pod nogami in pestuje v naročju Blejsko jezero, je menil Prešeren, »Stolov sin«:

»... v dnu zad stoje snežnikov velikani,
polja, ki spred se sprosti, lepotije
ti kaže Blejski grad na levi strani.
Dežela kranjska nima lep'šga kraja,
ko je z okol'šč'no ta, podoba raja.«

A če že mora zaradi Stolove bližine stati na drugi stopnički, ji tudi na lastnem, župančičevsko donebesnem naletu (»... v višino se pognala kot val, / a v naletu pod zvezdami val je obstal ...«) prav nič ne manjka. Vršni greben dobesedno valovi v naraščajočih vzpetinah od zahoda proti vzhodu in doseže v Vajnežu, 2102 m, najvišjo točko. Ta se blago spušča na jug k Vajneževemu sedlu, prek katerega se veže na Potoški in Veliki Stol.

Priljudnosti na tem veličastnem grebenu nikoli ni manjkalo, cenili so ga pomladni smučarji in jesenski poslavljači, vendar pa je zaradi Stolove povzpethosti gostil predvsem »prehodne« goste, tiste, ki so se s Pristave, če ne kar z Golice, namenili tja po tej izjemni pano-

Skalaška pot poteka več ali manj po grebenu in čez uleknino v levem delu slike in se izteče na prvem vrhu Belščice. Od tam nadaljujemo bodisi po dobro prehodnem grebenu na vzhod (na Vajnež) bodisi sestopimo po pobočju na jug do SPP, slovenske tekovnice št. 1.

Žgečkljiva, a prav nič kočljiva ostolpičena pestrost na Skalaški poti.

ramski poti. A zadnje čase vse bolj postaja sam svoj cilj, ne toliko zaradi svetobežnih romantikov kot zaradi jeseniškega občinskega praznika. Vajnež je najvišji vrh jeseniške občine, in kje naj *sursum corda* (»kvišku srca«) svoj praznik najbolj obredno proslavijo, če ne z županom na čelu na Vajneževem temenu in potem lahkih nog naokrog na Pristavi? Z vzponom po obnovljeni Skalaški poti čez Viševnik in povratkom po Slovenski planinski poti, po domače Transverzali, ki po celi dolžini sto metrov pod grebenom povprek prereže celotno širjavo Belščice – to je tisti odsek Transverzale, ki ga brez zardevanja in oklevanja lahko imenujemo »panoramska višinska pot številka ena v slovenskih Alpah«, in lahko ga raztegnemo vse tja do Golice in Babe (Dovške Rožce) – je mogoče opraviti izjemno lep planinski izlet. Če je to povrh še krona občinskega praznika, si praznik lepše krone ne more želeti.

Izhodišče: Umetno jezero v Javorniškem Rovtu, okoli 930 m, 4 km z Javornika (vzhodnega dela Jesenic). K jezeru zavijemo po kratkem desnem stranskem odcepu okoli 300 ali 400 m preden bi dosegli Dom Pristavo. (Ob jezeru stoji geološki učni center Trilobit, koristen nadomestek prejšnje obmejne stražarnice v istem poslopju. Parkiramo kakih 50 m prej, da ne vznemirjamo trilobitarjev in prebivalcev objezerske domačije.)

Opis: Markacijam in smernim tablicam sledimo mimo jezera in skozi Medji dol (mimo spominske plošče petim padlim partizanom, više gori mimo spominskih plošč dvema ponesrečenima domačinoma, oba sta se pisala Noč, ki je najbolj razširjen priimek v Javorniškem Rovtu) na Sečo, okoli 1600 m, 2 uri, dobrih sto metrov pred državno mejo (in sedlom Medvedjak, 1698 m). Tu naletimo na SPP (Transverzalo), ki veže Golico s Stolum. Večina pohodnikov se odloča za SPP, ki se spusti okoli velike kotanje Ride, se vzpne na Kamnitnik, 1858 m, in povprek skozi južno pobočje Belščice na Vajnežovo sedlo, 1972 m, 1.30 ure, od koder je le še dobrih 20 minut po širokem pašnem svetu na Vajnež. (Začuda ta odsek do Vajneževega sedla in naprej na Stol, četudi pripada SPP, na zemljevidu Stol in Begunjščica ni vrisan kot markirana pot.) Naš tukajšnji pohodniški predlog si prihranja to pot za povratek, za

vzpon pa si bomo izbrali Skalaško pot čez Viševnik. Ta ni markirana, zato bo opis nekoliko podrobnejši.

Od stičišča poti na Seči nadaljujemo pet minut po SPP proti Stolu, na pripravnem kraju pa zavijemo levo navzgor do meje, ki se je držimo ves čas do vrha Vajneža. Greben, po katerem poteka meja in naša smer, obroblija Rido na vzhodu. Sprva je širok, močno porasel z rušjem, sčasoma pa se zoži in postane skalovit in prepaden. Prvo zavarovano mesto obvladamo v sestopu, sledovi steze večinoma vijugajo po rezi grebena. Zavarovana mesta niso težka – ključno mesto je sicer zelo strmo in ima poleg žice tri penjače – previdnost pa je močno potrebna na nezavarovanem mehkeem, v prepad se iztekajočem drnu. Zato je treba manj izurjene voditi na vrvi. Težavnega in izpostavljenega dela poti je za približno pol ure. Ta del grebena se imenuje Viševnik. Ker so pot čezenj nadelali skalaši med obema vojnama, je primerno, da jo imenujemo *Skalaška pot čez Viševnik na Belščico in Vajnež*. (Varovalne naprave so obnovljene in izjava v vodniku Karavanke iz leta 1997, da »žica in klini niso več zanesljivi«, trenutno ne velja. Še vedno pa velja, da je pot primerna samo za izurjene.) Naravno je, da nadaljujemo po visokem grebenu Belščice čez več vmesnih vzpetin na Vajnež, 50 minut, četudi je mogoče že s prvega vrha Belščice (blizu 2000 m, od Seče 1 ura) brez težav sestopiti dobrih 50 m do SPP, ki pelje na Vajnežovo sedlo (in na Stol).

Sestop: Po južnih vesinah Vajneža proti Vajneževemu sedlu in po SPP na Sečo in skozi Medji dol k umetnemu jezeru, 2.30 ure.

Težavnost: Skalaška pot je primerna samo za izurjene obiskovalce izpostavljenih zavarovanih poti, SPP pa velja za lahko planinsko pot.

Časi:

Javorniški Rovt–Medji dol–Seča	2 uri
Skalaška pot	1 ura
greben Belščice–Vajnež	1 ura
Vajnež–Medji dol–Javorniški Rovt	2.30 ure
Skupaj	6.30–7 ur

(Če izberemo Dom Pristavo kot izhodišče in cilj povratka, je treba v vsako smer prišteti 20 minut.)

Zemljevida: Stol in Begunjščica, 1 : 25.000; Karavanke, osrednji del, 1 : 50.000; Jesenice, 1 : 25.000

Vodniki: Stanko Klinar, Karavanke; Andrej Stritar, 111 izletov po slovenskih gorah; Črnivec-Praček, Turni smuki; Stanko Klinar, Sto slovenskih vrhov; Andraž Poljanec, Turni smuki

Sedlo VRTAČA

Nadmorska višina: 1845 m

Višina izhodišča: 1052 m

Višinska razlika: 800 m

Dalo bi se pogovarjati, ali ni smuk s sedla Vrtače v Poden najlepši naravni (»necivilizirani«) spust v Karavankah. Seveda, *de gustibus non*, so vedeli že stari Latinci, vendar pomeni nekaj tudi mrgolišče smukačev ob koncih tednov, posebej na pomlad. Nasprotno pa to spet ne pomeni, da je smuk kar tako. Zgornja polovica je spodobno strma, v malce sovražnih pogojih se oglašča skrb za plaz ali zdrs. K lepoti pa vsekakor prispeva čudovita, večinoma udobno široka smuška dolina ob strani najbolj alpinistične karavanške gore Vrtače.

Dolina Poden pod severno steno Vrtače. Desno navzgor ob steni se pne smuška smer na sedlo Vrtača, cilj neukrotljivih zagnancev.

Skupaj z Zelenjakom in Palcem ustvarja navdušujoče skalovito visokogorsko okolje nad »najmičnejšim dolom osojnih Karavank« – po Šašlu je to dolina Poden – z znamenito Mlake/Märchenwiese v vznožju severne stene.

Začetek ture je nekoliko monden. Okrog Podnarja so speljali tekaške proge in po njih se poganja zadihana modna revija pisanih smuških cunjic vse do Mlake. Četudi jim seveda privoščimo dober zrak in zdravo prepotenost in lisasti oblačilni impresionizem, pa je stiska na parkirišču pri Podnarju manj

všečna. *Quoi faire?* Rana ura, zlata ura! Takrat gospôda še spi in prostor za avto se dobi!

Izhodišče: Podnar/Wh. Bodenbauer, 1052 m, zadnja domačija (in gostilna) v dolini Poden/Bodental, iz Slovenjega Plajberka/Windisch Bleiberg 4 km.

Opis: Od Podnarja po tekaških progah na Mlake/Märchenwiese, 1116 m, 20 minut, tu rahlo desno skozi gozd in rušje v veliko krnico pod severno steno Vrtače. Tu se odpre pogled desno (jugozahodno) po dolini ob steni Vrtače navzgor na sedlo Vrtačo. Do tja še 2 uri. Sedlo leži tik levo ob Svačici, do

njega sega z vrha Vrtače njen dolgi, pestro nazobčani zahodni greben (Grad). V kočljivih snežnih razmerah je treba vzpon odsvetovati.

Iskri turni smučarji bodo s sedla Vrtača »poleteli« še na Stol – tja in nazaj do tu 3 ure – a to je že drugo poglavje, prihranjeno za zgornjo plast okretnih smuških veščakov in žilavih pohodnikov.

Sestop: Po smeri vzpona.

Težavnost: Srednjezahtevni turni smuk, v trdem snegu nevarnost zdrsa.

Časi:

Podnar–sedlo Vrtača	2.30–3 ure
Sedlo Vrtača–Podnar	45 minut
Skupaj	3.30–4 ure
Podnar–sedlo Vrtača–Stol	5 ur
Stol–sedlo Vrtača–Podnar	1.30 ure
Skupaj	6.30–7 ur

Zemljevidi: Karavanke, osrednji del, 1 : 50.000; Stol in Begunjščica, 1 : 25.000; Kompass Wanderkarte št. 61 (Wörther See, Ossiacher See), 1 : 50.000

Vodnika: Igor Jenčič, Slovenija Turnosmučarski vodnik; Stanko Klinar, Karavanke

Vršni del snežnih vesin pod vzhodno steno zmajevsko nasršene Svačice. Če odštejemo nevarnost plazov in nevarnost zdrsa, je v dobrem snegu smuka ena sama uživancija.